ראַדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 10 זייטען

אדרעס
פון „ראַדאמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פּרייז:
יין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.
" " " אין " 40 "
" " " נאָכ'ן " 18 "
די ערשטע און לעצטע זייט ענטהאַלטען 8 שפּאַלטען
אין טעקסט 4 "

ראַדאָם פרייטאג ט' ניסן תרפ"ח. ◆◆ פאר'ן אינהאלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאקציע נישט פערענטוואָרטליך ◆◆ 30 go marca 1928 r.

א האַרציגען מז"ט
מיין פריינד און חבר שמואל גאָלדפאַרב
צו זיין פערלאָבונג מיט פר"ל רחל גראוס
ה. זלוטה
קעלץ.

א הערצליכען מז"ט און אלדאָס גוטס
ווינשען מיר אונזער פערוואַלטונג'ס-מיטגלידערין
פר"ל ב. קאַכאַן צו איהר פערלאָבונג מיט ה' יעקב גאָלדבערג
די פערוואַלטונג
פון דער יודישער ביבליאָטעק אין קעלץ.

Z intencji ślubu syna p. GRYNGRASA
z. p. GOLDBERG
serdeczne życzenia rodzicom oraz młodej parze
składa
Kielce. M. WODZISŁAWSKI.

כשר לפסח
צערעס
שמייזעפעטס
CERES Tłuszcz Jadalny
איז די בעסטע, אויסשליסליך ריינע פלאַנצענפעטס. עס ווערט עמפפעהלען אויף פסח אַלערנייטיג צום
קאָכען
באַקען
בראָטען.
פערלאַנגט אויסדריקליך „צערעס" מיט'ן פסח-שטעמפּעל און וואַרפט צוריק מינדערוועַרטיגע אומבעקאַנטע פעטסן.
עס איז ווייניג נור צו פערלאַנגען צערעס, איהר מוזט אויך זיך איבערציינגען צי דער סוחר גיט אייך די עכטע צערעס. צערעס איז עכט נור אין פּאַקעטען מיט א גרין-רויטען שליף און מיט'ן אויפשריפט „צערעס". עס ווערט קיינמאָל נישט פערקויפט אָהן פערפּאַקונג.
„SATURNIA" S. A. Warszawa.

זה אלי ואנוהי —
התנאה לפניו במצוות
(שבת קל"ג)
אויף אַרבע כוסות
און א גאַנץ פסח קויפט נאָר די בעסטע וויינען אויף דער וועלט
די ארץ ישראל ווייַנען

„כרמל"
כשר לפסח
„כרמל"-ווייַן איז דער וויין פון דיינע ברידער אין ארץ ישראל, וועלכע בויען פאר דיר און דיינע קינדער דעם נאַציאָנאַלען היים.
„כרמל" ווייַן שטעהט אונטער דער השגחה פון די רבנים זאָנענפעלד און קוק אין ארץ ישראל און איז כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין.
גיבט אַכטונג אויף דער שוץ-מאַרקע: צוויי מרגלים טראָגען דעם אשכול. אַלע „כרמל"-ווייַנען אָהן דער מאַרקע זענען פאַלסיפיקאַטען.

דאס פאלק ווארט...

מיר האבען אין די לעצטע טעג דורכגעלעבט א פייערונג, וועלכע דאס גאנצע פוילישע פאלק האט דורכגעפיהרט אין צוזאמענהאנג מיט'ן געבורטס-טאג פון דעם ערשטען פוילישען מארשאל ה' יוזעף פילסודסקי. און מען מוז פעסטשטעלען, אז דאס מאל האט זיך די פייערונג געצויגען איבער דער גאנצער פוילישער רעפובליק. עס איז פשוט שווער ביי היינטיגען טאג אנצורופען א וועלכען עס איז אנדער נאמען פון דער פאליטישער וועלט, וועלכער זאל שפילען אויף זיין ארט א גרעסערע ראל, ווי מארשאל פילסודסקי אין פוילען. אמת, דער טשעכאסלאוואקישער פרעזידענט ה' מאסאריק איז אויך איינער פון די בעליבסטע פערזענליכקייטען אין אייראפא בכלל און אין טשעכיען בפרט, דאך ווערט ער אבגעשאצט פון א גאנץ אנדער שטאנדפונקט. וואס אנבעלאנגט דעם מארשאל פילסודסקי, וועלכער איז בלתי ספק א גרויסע היסטארישע פיגור און פערזענליכקייט, וועלכער איז שוין איינגעוויגט געווארען דורכ'ן גאנצען פאלק אין א "לעגענדעוויגעלע", ער האט זיך קינה שם געווען ביי זיין פאלק אלס א אמת'ער העלד אמת'ער פעלדמארשאל, וועלכער האט אויף זיינע אייגענע ברוסטען, אויף זיינע אייגענע פלייצעס דורכגעטראגען אלע חבלי לדה פון פוילענס ווידערגעבורט נאך אזוי פיל יאהרען פון פערשקלאפונג.

און דעריבער איז פערשטענדליך, ווי דאס פאלק וויסט צו שעצען זיין פיהרער אין זיין משיח.

א בעזונדער חן האט צוגעגעבען פילסודסקין זיין צווייטער יאהריגער „יואפענשטילשטאנד", ווען ער איז זיך געווען אין סוליעיאוועק און זיך צוגעקוקט, ווי דאס רעגירען אין פוילען פיהרט איהר צום גרונד און אונטערגאנג.

ער האט געזעהן, ווי קארופציע, שוחד, פאלשקייט, און פראטעקציאניזם האבען א בונד געשלאסען און אויף די פיער רעדער וואלט דער מלוכה-וואגען גאנץ שנעל זיך אראבגעלאזט אין תהום. דאן האט ער בעשלאסען אבצוהאלטען זיין פאלק פון אזא געפאלענקייט. און אין מאי 1926 האט ער בעוויזען, אז די מענשען, וועלכע ער'האט איבערגעגעבען דעם מלוכה רודער האבען מיט איהם די גאנצע צייט מיספרויכט, זיי האבען נישט פערשטאנען זייער מיסיע, און מיט'ן כח פון באגנעט האט ער געצוואונגען די הערן צו פערלאזען זייערע אמטען, און צוריק אריינגעגעבען דאס לאנד אין ריינע אונבעפלעקטע הענד.

זיין ארבייט האט גיהאט ערפאלג. שוין איצט, נאך א צוויי יעהריגער געענדערטער מלוכה פיהרונג זעהט מען בולט ארויס די פרוכטען פון זיין ארבייט. דער גרעסטער טייל פון פוילישען פאלק שטעהט ביים אקסעל פון זיין פיהרער און פרעגט ניט זאגאר מעהר, און געהט בלינד נאך זיין ווילען און וואונש. מיט דעם מאמענט קאן מען זאגען, שטעהט פוילען אויף א פעסטען מלוכה-יסוד און בירגערט זיך איין וואס ווייטער אלץ מעהר, אלס מלוכה, וועלכע, א דאנק איהר געאגראפישע לאגע, וועט נאך שפילען א ערשטקלאסיגע ראל צווישען מזרח און מערב.

און דאס האט פיעל צו פערדאנקען דעם מארשאל פילסודסקי.

און איצט וואלט זיך וועלען פערלאנגען, אז אין דעם מאמענט, ווען די גרונדלאגען פון דער מלוכה זענען פעסט אנידערגעלעגט. ווען דאס פאלק יובעלט אויף איהר שעפערס שמחה, אז אויך דער שעפער זעלבסט, אלס קינסטלער פון זיין ווערק, זאל זי מיט א אויסערגעוועהנליכע פאטערליבע דערווארמען.

דאס פאלק האט נאך פיעל פערבארגענע און אפענע וואונדען, וועלכע האבען זיך נאך ניט אויסגעהיילט אין דער צייט פון די ערשטע 10 יאהר פון פוילענס תחית המתים.

גאנצע קרייזען פון דער געזעלשאפט זענען נאך איינגעטונקט אין אלטע צרות. וועלכע זענען פערשידענארטיג אין זייער כאראקטער און בעדייטונג.

די פרעסע האט צ. ב. מיט עטליכע טעג צוריק געבראכט א מעלדונג וועגען עפעס א קליינע אמנעסטיע'לע וועגען פערלעגענע קלענערע שטייערען פון די יאהרען 1924, 1925 וכדומה. דאס איז דאך אבער נור א שפאס אין פערגלייך מיט דער ווירקליכער אמנעסטיע, וועלכע דארף איצט קומען און בעשטראלען דאס גאנצע לאנד. ערשטענס זענען אזעלכע שטייערען שוין לאנג אבגעצאהלט געווארען, און אויב עס געפינט זיך נאך אזעלכע חובות אין די רעגירונגס-ביכער, זענען זיי שוין אויך מסתמא גאר ניט ווערט, ווייל דער צאהלער האט שוין מסתמא לאנג די נשמה אויסגעהויכט אדער כתם אנ'ארימאן וואס איז חשוב כמת...

דאס פאלק ווארט אויף אנ'אמנעסטיע אין ברייטערען זין פון ווארט. עס זענען דא אזוינע צוראונירטע סוחרים, וואס קענען ניט צוריק זעלבסשטענדיג ווערען, אויס מורא פאר אלטע שטייערען, דאנינעס א. א. וו. עס זענען דא טויזענדטער יונגעלייט, וועלכע ווילען צוריק א היים קומען, זייער בלוט און שווייס פאר דער פוילישער רעפובליק אוועקגעבען, אבער איבער פערשידענע קליינליכע חטאים פון דעם ערשטען טאג אן, קאנען זיי ניט צוריקקומען; עס שמאכטען אין די געפענגנישען טויזענדטער ארעסטירטע, וועלכע וואלטען ביי א גוטען ווילען געקענט בעקומען צוריק זייער פרייהייט און ווערען לייסטונג'ס פעהיגע און נוצליכע עלעמענטען. עס זענען דא צענדליגער טויזענדטער קליינליכע חטאים'לעך וועלכע סארמאדירען נור דעם מלוכה אפאראט, רואינירען אלץ מעהר די מאסען ליידענדע און קיינער האט נישט און ווערט נישט האבען קיין נוצען פון דעם, אין דעם ערשטען צעהניעהריגען פוילישען יובל, וועלכער איז ווירקליך א גרויסע היסטארישע ערייגניש פאר'ן

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאליגען מאגנאטען לעבען אין ראדאם

פון מלך אביון.

29

אין דער זעלבער צייט, וואס ביילקע איז געקומען קיין ראדאם, אין דער אייגענער צייט, נישט מעהר ווי מיט עטליכע טעג שפעטער, זענען צוריקגעקומען פון וויען די צוויי ראדאמער יודישע מיידלעך, סאלטשע און ראחעלא. אויך זיי ביידע האבען פערברענגט א שיינע פאר טעג אין וויען, אין דער גרויסער און שעהנער רעזידענץ-שטאדט פון עסטרייך. געפאהרען אהין זענען זיי אין בעגלייטונג פון צוויי יונגע לייטענאנטלעך, וועלכע האבען געוואהנט אין דער דעמאלסדיגער אקופאציע-צייט אין דער זעלבער וואהנונג, וואס סאלטשע'ס עלטערען. צוליב דער דאזיגער שכנות'דיגע קענטשאפט האבען ביידע יודישע מיידלעך אויסגע'פועל'ט פאר זייערע ביידענס עלטערען א בשותפות'דיגע קאנצעסיע פון בראנפען, ווין מיט א טראפיק אלס צוגאב.

א דאנק טאקע דער לייטישקייט און איבערהויפט צוליעב זייער יודישען חן און שענקייט זענען די טאטעס אויפגעריכט געווארען און דורך דער בעקומענער קאנצעסיע האט אין זייערע פערארימטע הייזער אנגעהויבען אריינשיינען גליק און עשירות. מען איז געווארען פון טאג-צו-טאג רייכער און גליקליכער. אייסער דאס אפענע געשעפט פון דער קאנצעסיע, האט מען דערנאך אויך צוגעדינגען סקלאדעס און מ'האט שוין געהאנדעלט אויף וואגאנען. די דאזיגע אבגעקומענע און ווידער רייך-געווארענע יודען האבען געוויסט פון זייערע ערפאהרונג, אז מיט האלטען געלד אין דער אייזערנער קאסע קאן מען זיך נישט בעוואהרנען. אט האבען זיי דארט געהאלטען רוסישע פאפירענע געלדער, 25, 10, 5-ער רובלעס און דאס אלץ איז כסדר געפאלען און ענטווערטעט געווארען. אנגעבריהט פון דער דאזיגער ביטערער פראקטיק האבען די טאטעס פון סאלטשע און ראחעלא געהאלטען קאפ און געזעהען נאר נישט צולאזען ליגען לאנג דאס געלד, וואס איז איינגעפלאסען פון טעגליכען פדיון. אזוי גיך ווי זיי האבען פערקויפט נאך גיכער האבען זיי צוגעקויפט. זיי האבען גישט געברויכט ווארטען ביז זיי וועלען פאסען אין דער מאנאפאל-הורטאווניע. סאלטשע און ראחעלא האבען שוין געזעהן, אז זייערע טאטעס זאלען נישט בלייבען איין טאג שטעהן אהן סחורה. זייערע בעקאנטשאפט אין סימפאטיע ביי די דעמאלסדיגע פינאנצען איז געווען אזוי גרויס, אז מ'האט געהאנדעלט בשותפות און ווייניג מורא געהאט פאר קאנפיסקירען. מ'האט שוין געמאכט אזוי, אז אלץ זאל זיין לעגאל, כשר און זאל נישט בעטראכט ווערען פאר געהיימען שמוגעל.

אין יענע צייטען פון דער עסטרייכישער אקופאציע, ווען די קראנען האבען מיט יעדען טאג פערלוירען זייער ווערטה און דער יקרות אויף אלע זאכען איז געשטיגען, אזוי, אז פאר יעדען קלענסטען געברויך-מיטעל האט מען געמוזט אבשיטען גאנצע פעק קראנען — אט אין יענער צייט איז ביי דער ראדאמער פירמע ק. און ד., ביי סאלטשע'ס און ראחעלא'ס עלטערען דאס געשעפט און אלע דע-

30 מיליאניגען גרויסען פוילישען פאלק, האט געדארפט פערווירקליכט ווערען דער אזוי ערווארטעטער

„ויקראתם דרור בארץ לכל יושביה"

דאס פוילישע פאלק ערווארטעט מיט אונגעדולד דעם גרויסען זשעסט פון דעם איצטיגען מלוכה-פיהרער, וועלכער איז פעהיג אויף אזעלכע זאכען. מיר געדענקען נאך אין דער צייט פון קאמף ווען די שלאכט-פעלדער זענען נאך געווען פערפולט מיט'ן פוילישען מיליטער, האט דאן אויך יוזעף פילסודסקי דער דאמאלסדיגער מלוכה-שעף אויסגערופען: אלע וואס האבען זיך פערשולדיגט, זאלען זיך אומקעהרען אהן שטראף א היים. און דאס האט געווירקט אויף טויזענדטער מענשען, וועלכע זענען צוליב קליינינקייטען געווען אין דער לאגע פון בעשולדיגטע, און זיי זענען טאקע צוריקגעקומען און געהאלפען מיט וואס זיי האבען געקאנט.

עס איז א פאקט, אז טויזענדטער אין צענדליגער טויזענדטער פוילישע בירגער געפונען זיך נע ונד איבער דער גאנצער וועלט, און בלויז אויס מורא פאר שטראף קומען זיי נישט צוריק. אין איצטיגען מאמענט דארף דאס אלץ רעגולירט ווערען, דער איצטיגער פאקטישער לייטער פון דער רעפובליק קען מיט איין פעדער-שטריך רעטען טויזענדטער קינדער פון זיין פאלק, ער דארף דאס טהון, דאס גאנצע פאלק ווארט אויף זיין מאניפעסט, און לאמיר האפען, אז דאס וועט קומען.

מ. גינזבורג.

אויף פסח הבע"ל!

עכטען: פסח'דיגען טהוען מיר אייך עמפפעהלען דעם פון לאנגע יאהרען בעקאנטען און זעהר פיינען **עכטען: פסח'דיגען**

פראנקק=קאפפע=צוזאטץ

אין קיסטעל און אויך אין רונדע פאקונג

ער איזט ערצייגט בהכשר גמור אינטער אויפזיכט פין הרה"ג.

הג' מו"ה יעקב פרענקעל תאומים שליט"א אבד"ק פאדגורזע והגליל

וחתנו ה־המאה"ג וכ"ר מו"ה חיים קאננער שליט"א ובנו החריף

זכ"י מ' יחזקאל פרענקעל תאומים שליט"א

דער גרינער שטרייפען אויף די פעקלעך בעווייזט דעם כשר לחג הפסח

אין די פיינהייט דיעזער וואַרע

HENRYKA FRANCKA SYNOWIE
Fabryka Środków Kawowych S. A.
SKAWINA — KRAKÓW.

מיינע פאר פסח'דיגע צרות

(מאנאלאג פון א צוקונפטיגען „מלך").

וואס איך שלעפ מיך ארום אין גאס אזוי שפעט ביינאכט? — פרעגט איהר. ווי פאסט עס — פרעגט איהר — פאר א יוד א בן-תורה, א מטופל פון א האלב טיץ פעמפיקעס, זיך ארומצודרייען נאך חצות אויף דער לובלינער גאס? פאר וואס בין איך אויף דער עלטער געווארען א נאכט-וואנדערער? איהר זענט טאקע גערעכט. נאר איך בין נישט שולדיג!

איך געהער צו די זיידענע יונגער-מאנטשיקלעך, וואס „לאנגווייליגען" זיך אינדערהיים... איך בין אויך נישט קיין ליטעראט, וואס כ'זאל זוכען אויפכאפען „נאכט-סצענקעס", אי, פארוואס זשאני דער איך היינט גאנצע נעכט אהן שום ציעל און אהן צוועק? איהר ווילט וויסען דעם סוד? - - מיין ווייב רוימט!...

אז ס'קומט נאך פורים ציטערט אויף מיר די הויט; אז איך דערמאן זיך, אז עס קומען או די פאר-פסח-זאכען, שטארבט אין מיר אפ יעדעס אבר.

פאר פסח ערקלערט מיר מיין יודענע „אויסנאמס צושטאנד"; גאנצע צוויי וואכען פאר פסח בין איך א היימלאזער. כ'געפין מיר קיין ארט נישט, כ'האב נישט דעם קאפ וואו אהעקצולייגען, אלץ אין שטוב איז „דא גורי נאגאמי"; נישט איך עס, נישט איך שלאף. דאס ביסעל גראטעס שטעהט אין דערמיט

זעריו-סקלאדעס געווען איבערפולט, ממש זיך געבראכען פון אנגעפאקטע סחורות, וועלכע זענען געשאצט געווארען מיט לעגענדארע סומעס. און אלע ראדאמער און פראווינצער סוחרים האבען אט די ראדאמער צוויי יודען בעטראכט אלס איינפאכע מאגנאטען.

ליגט דאך אין מענשענס טבע אנ' איינענשאפט. וואס לאזט קיינמאהל נישט פערזעטיגען דעם געלד-אפעטיט און וויסיעל דער מענש זאל נישט פערמאגען — האט ער אלץ צו-ווייניג און ער יאגט זיך כסדר אהן אויפהער אויף צו ערווערבען נייע מאיאנטקעס אום צו פערגרעסערען מיט זיי זיינע רייכטהומער, איז דאס אייגענע געווען מיט אונזערע ביידע ראדאמער גבירים ק. און ד. די דאזיגע יודען האבען ווייניג געלערענט פון דעם וואס ערשט בסך הכל מיט א קורצע פאר מאנאטען צוריק זענען זיי געווען ארים-אביון און אנשטאט וואס דעמאלט האבען זיי געגעסען צו-מיטאג קארטאפעל אין די שאלען — עסען זיי שוין געפרעגעלטע פיש, מיט פריש-געבאקענע חלות און אינדיקעס מיט די גרויסארטיגסטע קאמפאטען, און דאס אלץ אין א צייט, ווען אין הונדערטער הייזער פון דער זעלבער שטאדט פאסט מען אן די טעג און א שטיקעל שווארץ ברויט פון געפעהרליכען חעמישען געמיש איז דארט די גרעסטע השגה און לעבענס-פרייד, אפילו נאכרעם. ווען די דאזיגע צוויי שותפים האבען שוין געמאט אנגעזאמעלט א אוצר מיט געלד און סחורות, האבען זיי זיך נאך אלץ נישט בעפרידיגט און געיאגט זיך נאך ווייטערדיגע פערדיענסטען מיט אזא אימפעט ווי עס וואלט זיי אייסגעפעהלט אויף איבערצולעבען דעם טאג. די דאזיגע טאטעס זענען אזוי טיף אריינגעצויגען געווארען אין דעם שכרות-דיגען טאנץ פון עגל הזהב און די געלד-גייציגקייט האט זיי אזוי ווייט פערבלענדעט די אויגען, אז זיי האבען רעכט נישט געזעהן, אז זיי זענען מקריב זייערע אייגענע טעכטער אויפ'ן מזבח פון דעם אבגאט וואס הייסט געלד. זיי איז אלץ נאך ווייניג געווען דאס גרויסע ערווארבענע פערמעגען און זיי האבען אויפגענומען ממש דער גרעסטער צופרידענהייט יעדען פארשלאג, יעדער מין פראפאזיציע פון זייערע בריה'שע טעכטער ווי נאר ס'האט זיך געהאנדעלט וועגען שליסען א נייעם געשעפטעל.

אז סאלטשע מיט ראחעלא האבען זייערע טאטעס דערצעהלט, אז א גרויסע צאהל ראדאמער סוחרים פאהרען היינט קיין ווין, פון וואנען זיי ברענגען פערשידענע אויסלענדישע סחורות, פון וועלכע זיי ווערען רייך — זענען די אייפערזיכטיגע און געלד-דורשטיגע טאטעס אנגעצינדען געווארען און תיכף אויפ'ן וואונש פון זייערע טעכטער, אז אויך זיי ווילען און קאנען פאהרען קיין וויען — באלד מסכים געווען און זאגאר געגעבען זיי פיעל געלד אין וועג אריין. זענען סאלטשע מיט ביילקע טאקע געפאהרען מיט זייערע בעקאנטע אבערלייטענאנטען קיין וויען און מ'האט דארט צוגעלעבט א גוטען טאג אויף וואס די וועלט שטעהט. די טאטעס האט מען געבעטען צופיהרען די טייערסטע ארטיקלען און ווען זיי האבען אבגעלעקט דערפון א סעט ביינדעל האבען די טאטעס צומאלט נישט געוואלט וויסען מיט וועמען זייערע טעכטער זענען געפאהרען און וואס זיי האבען אלץ דארט אויסגעטוהן אין וויען. פאר זיך איז גענוג געווען דער געלד-ריוח, וואס די ווינער מסחרים האבען איינגעבראכט און דאס איבריגע איז זיי ווייניג אנגע-

פו דער דיזה: די בעטען פונאנדערגעלייגט, די קישענס, ציכין, פו די בעטען — אין די רעוואלוציאנערע "ווייטע איינשיט". די שעניקעס ליגען אויף דער גאלער פאדלאגע און חברה קליינוואַרג מאַכען אויף די שעניקעס פערשידענע "איבונגען": מ׳גייט וואלקעס, מדורס׳ט זיך, מען קייסט זיך דאס בשר, די פעדערן פליהען איבער דער שטוב, ווי א האגל, די קולות און געוואלדען גייען ער לב השמים.

מיין יודענע שטעהט צווישען דעם ים שעניקעס, ציכען, קישענס, צוואָרפענע ברעקלעך פון די בעטען, פערבאבעלט דעם קאפ מיט א ווייס דעק-טוך איבער די אויגען, ווי אן׳אראבערין, מיט א שאר-בערשט אין דער האנד, רייבט און שארט, שעלט אהן נאָטען, און מאַכט "ישלות". בעסער פאר סיראַטאַ׳ן; און אז אך און וועה אין דעם, וואס פאלט אריין אין שטוב, ווען מיין יודענע "דירערט" פונקט מיט דער שאר-בערשט... איבער דו געהסט צו מיר אריין די פאר פסח-וואך דארפסטו בעצייטענס אנטעלעפאנירען נאך דער פאגאטאָוויע...

און אפשר מיינט איהר, אז די "איבערקעהרעניש" געדויערט א טאג, צוויי, דריי און פערטיג. איך דערמיט האבען זיך געקאנטשעט די פאר פסח צרות? אויב איהר מיינט אזוי, האט איהר, במחילה, א טעות. גאנצע דריי וואכען ריכט איך אפ גלות, גאנצע דריי וואכען בין איך אויפ׳ן עולם הדמיון. זונטאג שייערט מען, מאנטאג רייבט מען, דינסטאג קראצט מען, מיטוואך קורושעט מען, דאנערשטאג לופטערט מען. היינט פרייטאג, איז דאך פרייטאג, און דאס אלץ קומט פאר אינטער׳ן אקאמפאנימענט פון זעקס קוויטשערס מיט פערשידענע טענער. דאס אלץ ווערט בעגלייט מיט גימנאסטיג און ספארט "טשוויטשעניעס".

זונטאג הויבט זיך ווידער אן פון "אלף": ווידער קראצען, שייערן, רייבען, קורושען, לופטערען און אזוי האלט אפ דער גיהנום ביז ערב פסח.

די טעג קום איך אהיים, עסן אויף די טהיר האב גאר פערגעסען, וואו ס׳האלט מיט׳ן לוח, גיב א קוק און ס׳נעמען מיר פליהען רעדער פאר די אויגען.

דערזעהענדיג מיין ווייב אין ווייסען "טשעפעק" אויפ׳ן קאפ, האב איך זיך דערמאנט, אז ס׳קומען אן די גיהנום-וואכען, אז ס׳דערנעהנטערט זיך מיין פלאגעניש און וואגלעניש. האב איך ווי תמיד, געוואלט גלייך זיך אפטראגען מיט געזונטע בייגער. נאר אין מיטען דערינען איז מיר איינגעפאלען א געדאנק: איך מאך זיך געפגר׳ט, כוה זיך אויס דעם סאק, פערדרייכער מיר א פאפיראס און ריף מיך אן גוטמוטיג:

— זוג מיר, פעסעלע, וואלסטו נישט קיין צייט געהאט דאס רוימען אפצולייגען אויף די לעצטע וואך, דארפסטו זאג איך, זיבען מאל שייערן, זיבען מאל רייבען, זיבען מאל קורושען, אז דו קאנסט דאס טוהן מיט איינמאל, די לעצטע טעג פאר פסח ערלעדיגט מען זיך און געקאנטשעט אן עסקן—

דאכט זיך, כ׳האב גערעדט לאגיש, מענשליך. יעדער איינער, וואס האט א ברעקעלע פערשטאנד, וואלט אנדערש נישט געזאגט.

נוז איהר ווילט דאך געוויס וויסען, א שטייגער, וואס האט פעסעלע דערויף געענטפערט? וואסערע "שטעלונג" האט מיין יודענע, ווילט איהר וויסען, אנגענומען צו מיין קאנקרעטען פארשלאג?

זי האט גארנישט געזאגט, זי האט קיין שום שטעלונג צו מיין פארשלאג נישט אנגענומען. זי האט מיך געלאזט אויסרעדען, אויסגעהערט מיך ביז׳ן סוף און אז מיין יודענע שווייגט איז ביטער, עס איז א שטילשטאנד פאר א שטורם, און אויך דאס מאהל איז איהר שטילשווייגען נישט געווען גלאט אזוי זיך אין דער וועלט אריין.

א דאנק מיין שפיגעל בין איך ניצול געווארען פון א זיכערען טויט.

ווען איך האב געהאלטען ביים ענדיגען מיין לעצטען זאץ, האב איך דורכ׳ן שפיגעל געזעהן, ווי מיין פעסעלע ריטשט זיך צו צום טאפ פון יום-טוב׳דיגען איינגעמאכץ, און ווען איך כאפ מיך בעצייטענס נישט ארויס, האב איך דעם טאפ איינגעמאכטס אין קאפ... און נאר א דאנק דעם שפיגעל בין איך, על פי נס ניצול געווארען, פון מיין פעסעלעס הענד און דער טאפ איינגעמאכטס איז אויך ניצול געווארען...

פון דעם פאמאלען טאג אן בין איך א היימלאזער; וואו איך טאג נעכטיג איך נישט. כ׳ווער פערשווארצט און פערפינסטערט. בייטאג איז נאך ווי עס איז צו דערליידען, מ׳לויפט אהין, אהער אי צו וואס לויף איך? צו וועלכע געשעפטען דארף איך אזוי הארוען? כ׳זאל אזוי וויסען פון בייז, כ׳ועה אלע יודען לויפען, לויף איך אויך...

נאר ביינאכט. אזעלכע לאנגע, קאלטע ווינטערדיגע פרילינג-נעכט, ס׳האקט מיר א צאהן אין א צאהן. דרעה איך זיך ארום ווי א נעכטיגער און אויף יעדען שריט און טריט אגדערע "בעגעגעניש". יעדע רגע קוקט מיר דער "שטן" אין די אויגען, ווינקט און רייצט זיך מיט מיר, איך וויל זיך בעגראבען פון חרפה. ווער איז דען מחויב צו וויסען, אז איך האב א ווייב פעסעלע, אז ס׳איז די פאר-פסח וואך און אז ביי מיר אין שטוב איז דא א טאפ יום-טוב׳דיג איינגעמאכטס?

און אפשר מיינט איהר, אז איך בין אין כעס אויף מיין פעסעלע? אז איך טראג א בייז הארץ אויף מיין ווייבעלע?

— חלילה! פערקערט: אנ׳אפגעהיטענע, א צדיקת׳דיגע, א כשר׳ע יודענע. זי היט זיך פאר א חשש חמץ חס ושלום. זי גרייט צו מיין "מלוכה" כדת משה וישראל. ווי גאט האט געבאטען.

אזוי איז יעדען פאר פסח. איך ריכט אפ צוויי דריי וואכען גלות, בלאנקע מיך ארום גאנצע נעכט אונטערן פרייען הימעל, דערפאר, אז ס׳קומט דער סדר, פראווע איך מיין מלוכה מיט׳ן גאנצען קנאק. נישט אזוי לייכט בויט מען א שטאאט, נישט אזוי גרינג קומט אן די "מלוכה"...

יא, רבותי, דערווייל ווי בעקומט מען א נאכט-לעגער די פאר פאר-פסח-נעכט? ווארום איך האב שוין נישט קיין כח אויסצוהאלטען די פאר-פסח-צרות.

י. אבערזשאנעק.

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט די געעהרטע בעפעלקערונג פון ראדאם און אומגעגענד, אז די פירמע **קינצלער, לובלינער 14 אין הויף לינקס,** האט ווי יעדעס יאהר, אויך היינט צוגעגרייט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע **מענער-קאפעלושען,** די נייעסטע פאסענער, און אויך **מענער-היטלען** פון די בעסטע שטאפען. אויך א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע **קינדערישע קאפעלושלעך און היטעלעך.**

גלייכצייטיג מאך איך בעקאנט דער ג. קונדשאפט. אז איך האב געעפנט **א פראנטאָווע געשעפט אויף לובלינער 12** אין סאמע ראג. דאס געשעפט איז פערזעהן מיט א גרויסען אויסוואהל פון די אויבענדערמאנטע סחורות. אלעס צו ביליגע און קאנקורענץ פרייזען.

מיט אכטונג: **יעקב קינצלער לובלינער 14**
אין הויף לינקס און לובלינער 12 פראנט

גאנגען.

די [illegible] האבען נאר פערשטאנען איינס: זייערע טעכטער זענען שעהן, געראטען און איבערהויפט גרויסע בריות — קאנען די אלץ בעווייזען. אפילו שמוגלען אויסלענדישע סחורות. אדרבא זיי האבען נאך דערפאר שטאלצירט מיט זייערע טעכטער און ארויסגעריפען קנאה ביי זייערע נאהנטע און בעקאנטע, אז זיי האבען נישט אזעלכע געראטענע קינדער.

אזעלכע וויענער רייזעס האבען סאלטשע מיט ראחעלא געמאכט גאנץ אפט ווען זייערע סוב-לאקאטארען, די יונגע לייטענאנטלעך איז אויסגעקימען צופאהרען אמטליך קיין וויען. ביי אזעלכע רייזעס האבען די עלטערן פון סאלטשע און ראחעלא געמאכט גרויסע [illegible] פון ראדאם. האבען סאלטשע און ראחעלא געפיהרט קיין וויען אזעלכע זאכען, פאר וועלכע מ׳האט אין וויען געצאהלט פרייזען אין טאג אריין און פון וויען האבען זיי געברענגט קיין ראדאם אזעלכע ארטיקלען, וואס זענען געווען א יקר המציאות, די ראדאמער בעלנים האבען געדאנקט, אז זיי קריגען דאס און האבען געצאהלט געפעפערטע פרייזען. דער אימפארט-עקספארט וויען-ראדאם איז געגאנגען א לענגערע צייט ביז איינמאהל אויף אזא רייזע אין וויען האבען ביידע חבר׳טארינס דערפיהלט זייער אומגליק און ענטוישונג.

מיט סאלטשע און ראחעלא האט פאסירט כמעט דאס זעלבע אין וויען וואס מיט ביילקע אין בוקארעשט. נאך דעם פערברענגען אויף איינער אזא רייזע עטליכע וואכען אין די וויענער נאכט-לאקאלען מיט זייערע בעגלייטער׳ס זענען זיי אהיים געפאהרען קיין ראדאם אליין אהן דער בעגלייטונג ווי שטענדיג פון זייערע בעקאנטע לייטענאנטען, וועלכע זענען פערבליבען אין וויען און פון דארט אוועק אויס׳ן איטאליענישען פראנט.

קומענדיג קיין ראדאם האבען זיי דערפיהלט די זעלבע פערצווייפלונג און די זעלבע אבנענארטקייט וואס ביילקע. סאלטשע האט זיך אויסגעהיטען צו דערצעהלען איהרע איבערלעבענישען אין וויען פאר ראחעלא און ראחעלא האט זיך געהיטען מיט דאס זעלבע פאר סאלטשע. איינער האט זיך געשעמט און געהיטען פאר דער צווייטער. אבער אויף ביידעס פנים׳ער איז געווען אויסגעגאסען פערביטערטקייט און ענטוישונג.

(פארטזעצונג קומט.)

נאָך ווייגטן דער פּסח אַקציע.

מען גיעט אונז איבער, אז די קמחא־אקציע געהט שוואך.

עס בעמערקט זיך א לייכטשעצונג מצד די געבער, מצד די היגע בעלי־בתים, וועלכע מוזען אין דארפען געבען צו דער דאָזיגער אַקציע, זיי ווילען זיך פון דעם ח"ילה נישט אָבזאָגען, זיי זענען גרייט צו געבען לויט זייער יכולת, אָבער זיי ווילען זיך נישט אָנשטרענגען, זיי ווילען נישט אליין איינטראָגען זייער נדבה אין דער „עזרה" נאָר זיי וואַרטען ביז די זאמלער וועלען זיי בעזוכען, טראָץ דעם וואָס מען האָט געבעטען און מען בעט אלע יאָהר, אַז קיינער זאָל נישט וואַרטען ביז מען וועט צו איהם קומען ווייל יעדער טאָג איז א שאָד, דאָס געלד איז נויטיג וואָס פריהער און די ארבייט פון די זאמלער איז זעהר גרויס, אזוי אז יעדער דארף אויף זיך פיהלען די פליכט זיי די ארבייט ווי ווייט מעגליך צו פערקלענערען.

עס טאָר אָבער בשום אופן אזוי נישט זיין!

די דאָזיגע אַליעהריגע פון דורות־לאנגע טראַדיציאָנעלע אקציע איז ביי אונז געוואָרען א שטענדיגע איינגעפיהרטע זאך. עס קען נישט קומען אויפ'ן געדאנק, אז עס וועט זיך טרעפען א יאָהר ווען מען וועט דאָס נישט ברויכען, נאָר יעדער ווייסט, אז ס'איז נאָך פערקעהרט, אז מיט יעדען יאהר ווערט די צאָהל נצרכים גרעסער און ממילא ווערט די צאהל נותנים קלענער און אָט די קליינע צאהל וועלכע איז נאָך אימשטאנד דארפען טאקע געבען און זעהען, אז די גרויסע צאָהל מקבלים זאָלען ווערען צופרידענגעשטעלט.

די אלע נותנים ווייסען גאנץ גוט, אז אויב זיי וועלען אליין נישט ברענגען, וועט מען קומען צו זיי, מען וועט זיי נישט אדורכלאָזען. די היגע יודען פיהלען נאָך נישט אויף זיך די אמת'ע פליכט וואָס ליגט אויף זיי, אז זיי זאָלען דאָס טהון אליין, און עס איז אַ נויטווענדיגקייט, אז זיי זאָלען דאָס ערפילען, ווי למשל א אנדערען שטייער וואָס האָט זיין טערמין און מען ווייסט, אז נאָך דעם טערמין וועלען צוזאַמען זיך מיט קאַסטען, אדער אזוי ווי מען צאָהלט א וועקסעל, וועלכען מען וויל נישט לאָזען געהן צום פּראָטעסט.

מיר ווייסען, אַז די אקציע וועט אדורכגעפיהרט ווערען, אז סוף כל סוף וועלען אי די זאמלער אין אי די געבער אזוי ווי אלע יאָהרען ערפילען זייערע פליכטען, די וועלען נעמען און יענע וועלען געבען, און די אָרימע בכבוד'ע און געדריקטע וועלען בעקומען דאָס זייעריגע, אָבער פאַרוואָס זאָל אלעס געטהון ווערען ביי אונז בחפזון, אויף איין כּוס, ווען מען קען דאָס טהון בעצייטענס, איבערהויפּט ווען מען האָט די אקציע היי־יאהר באלד שפעט אנגעהויבען.

זאָלען דעריבער זיך פאָרט בעדענקען, אזוי די זאמלער ווי די נותנים. זאָלען זיי געדענקען די גרויסע און הייליגע פליכט וואָס ליגט אויף זיי, זאָלען זיי געדענקען, אז ס'איז שוין פּסח און די אקציע פערלאנגט פיעל ארבייט איידער דעם זאמלען, און זאָל זיך קיינער נישט אָבזאָגען אזוי פון זאמלען ווי פון געבען, און בעיקר זאָל מען נישט אָבשלעפּען, זאָל מען נישט אָפּלעגען אויף מאָרגען. און בעזונדער דארפען די נותנים בשום אופן נישט וואַרטען ביז מען וועט צו זיי קומען, דער זאמלער און אייגענטליך די „עזרה" וועלכע פיהרט די אקציע אדורך, מיט דער הילף פון די זאמלער, וועלכע זענען איהרע סעקרעטאַרען און די „עזרה" האָט דאכט זיך איהר אדרעס. יעדער ווייסט וואו זי געפונט זיך, און קיינער דארף נישט וואַרטען דווקא ביז מען וועט צו איהם קומען.

זעהט ראַדאָמער יודען. אז די הייליגע פּסח־אקציע זאָל האָבען דעם גוטען ערפאָלג און זאָל האַטש טיילוויין בעפרידיגען די גרויסע נויט און עלענד וואָס הערשט צווישען אונזערע אָרימע ברידער, ספּעציעל אין די טעג פונ'ם גרויסען יום טוב.

י. פּ.

פּאַטאַקאָל
כשר לפּסח

„מה נשתנה"

כ'וועל אייך לאנג נישט פארהאלטן, בלויז א קירצע ווילע
כ'וועל נישט פרעגען 4 קשיות, נור 1 קליינע שאלה.

וואָס איז די אורזאכע פון דער געשמאַקער לאַגע
וואָס אויף קאקאס פיטער „פּאַטאַקאָל" איז אזא גרויסע נאָכפראגע.
כ'בין אין א סך געשעפטן געווען
און א גוזמא אפשר א מאה
אז אומעטום שווער איך אייך ביי מיין „ה'"
שטייט נאָך „פּאַטאַקאָל" א גרויסע רייע.

* * *

וואָס איז אין דעם באהאלטן פאר א צויבער
וואָס פאר א צוציהונגס־קראפט
וואָס מענשן בעפאלן עס ווי רויבער
אין ווי פליגן—זיסן זאפט,
וואָס איז דאָס בכלל פאַר א נייער סאָרט „מן"
וואָס ווערט, ווי מ'זאָגט, באניצט אין אלע קור־ארטן
אין יעדע „פּאַני" און „פּאַן"
זינגט אים לידלעך דאָ און דאָרטן.

„מעשה"

ס'איז גיוועזן א מעשה אויף א גרויסער אויסשטעלונג אין פאריז
שהיו מסובים ס'זיינען גייעזן פארזאַמלט אלע גרויסע מענער
פּראָפעסאָרן, מומחים, כעמיקער און זאַך־קענער
און מ'האָט דורכגעפיהרט אלע קאַקאָסן אונטער אַנאַליז
אום וויסן וועמען ארויסצוגעבען דעם פּריז
והיו מספרים כל אותו הלילה.

אין יענער נאַכט, דערציילט מען, האָט קיינער ניט גישלאָפן קיין איין מינוט
אלע האָבן מיט אונגעדולד פערוואַרט ווער עס וועט האָבן דעם גרויסן נצחון
אום יענעם קאַקאָס אויסשליסלעך צו ניצען צום באַקן און צום קאָכן.

עד שבאו ואמרו

ביז מ'איז גיקומען און דערציילט
פּאַטאַקאָל האָט געשלאָגן דעם גרעסטן רעקאָרד איבעראַל און איז
גיוואָרן בעשאַנקן מיט'ן גאָלדענעם מעדאַל.

„עבדים היינו"

מיר אלע מגדול ועד קטן
זיינען געוועזן קנעכט ביי די ביינע דעספּאָטן.
ביימייל, פוטער, שמאלץ אין אנדערע פעטסן
זיי האָבן אונז געפייניגט און מיר האָבן זיי געמוזט שעצן.
מיר זענען געוואָרן קראַנק. פאַר'חשכ'ט, פאַרשוואַרצט
און שטענדיג געמוזט אָנקום. צו די הילף פון אנ'אַרצט
און מיר וואָלטן אזוי אייביק געבליבן פאַרשקלאַפט
ווען ווי א מלאך וואָלט נישט ערשינען „פּאַטאַקאָל" מיט זיין גאנצער קראַפט
אין אַן בלוט־פארגיסונג און אַן מיה
האָט ער געמאכט אנ'איבערקערעניש אין דער גאנצער עקאָנאָמיע.

כמה מעלות טובות

באַזיצט „פּאַטאַקאָל" אונזער באַפרייער
ערשטענס קאָסט עס נישט טייער
און מ'קען אים ניצען צו אלץ
אי אנשטאט בוימאייל, אי פּוטער, אי שמאַלץ
און ער איז היגיעניש, עקאָנאָמיש, זויבער, כשר, געשמאַק, נאַרהאַפט און פעט
און אין דעם איז באַהאלטן זיין צויבער, און אין דעם ליגט דער סעקרעט
וואָס פון יאקאהאמא ביז אָקספאָרד
ווערט ער באניצט פון לעצטן אָרימאַן ביזן לאָרד.
איבעראַל האָט ער דערגרייכט דעם העכסטן קורס
און איז געוואָרן ביי אלעמען דער בעסטער ידיד,
ווערט באַניצט אין ערשט־קלאַסיגן רעסטאָראַן „לורס"
אויך אין טעאַטער „ספּלענדיד"
און אויך אמונדסען אויפן נאָרד־פּאָל
שיקט כסדר גרויסע מענגעס „פּאַטאַקאָל"

ונאמר לפניו שירה חדשה

ונאמר לפניו שירה חדשה

לאָמיר דרום אַלע זינגען אין איין קול —
זאָל לעבן, זאָל לעבן „פּאַטאַקאָל"!!!

י. מ. 106 --03. באַראַנאָוויטש.

קומט און בעוואונדערט
די הערליכסטע
טאַפּעטען
די נייעסטע פאַסענער
ביי די בעסטע בעדינגונגען
ש. שטיינמאַן
לובלינער 21.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

דער אורטייל פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל וועגען ראדאמער רבנות.

פאריגען פרייטאג דעם 23-טען ה. ח. אין דורכ'ן העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל בעטראכט געווארען צוויי אנקלאגעס אין שייכות מיט דער ראדאמער רבנות-פראגע. די ערשטע אנקלאגע איז געווען פון הר' קעסטענבערג געגען דער פעראָרדנונג פון מיניסטעריום פאר פאלקס-בילדונג און רעליגיעזע קולטען וועגען אבנעמען ביי איהם די מעטריקע-ביכער. די צווייטע אנקלאגע איז געווען פון דער ראדאמער גמינע געגען דער פעראָרדנונג פון קעלצער וואיעוואדא, לויט וועלכען די גמינע דארף צאהלען ה' קעסטענבערג זיין רעגולערע פענסיע אלס מורה הוראה.

ביידע פראצעסען האבען אין די יודישע און רבנישע קרייזען ארויסגערופען גרויס אינטערעס. דער זיצונגס-זאהל פון טריבונאל איז געווען געדיכט בעזעצט פון פיעל נייגעריגע, וואס זענען ספעציעל געקומען בייצוּוואהנען די פערהאנדלונגען. ס'האט אויסגעפעהלט פלעצער און מ'האט געמוזט צושטעלען נאך שטיהלען. צווישען די אנוועזענדע זענען געווען דער רב פויזנער פון ווארשא, דער בעוויסטער ווארשאווער אדוואקאט פראפ. סוליגאווסקי, דער ווארשאווער אדוו. ד"ר שיינבאך און א גרעסערע צאהל ראדאמער בירגער.

מצד הר' קעסטענבערג איז ארויסגעטרעטען אדוו. כמורסקי און פון דער גמינעס זייט, אדוו פאזנאנסקי.

ביי די ערשטע פערהאנדלונגען וועגען די מעטריקע-ביכער האט ה' קעסטענבערג'ן פערטיידיגט אדוו. כמורסקי. ביי דער צווייטער אנקלאגע פון דער גמינע וועגען דער מורה-הוראה-פראגע, איז אין פראצעס ארויסגעטרעטען ה' קעסטענבערג אליין, ווייל זיין אדוו. כמורסקי האט דאן פערלאזט דעם געריכטס-זאהל, איילענדיג זיך צו זיין אפפאהרען קיין אויסלאנד אין דער זעלבער צייט.

נאך דער רעדע פון אדוו. פאזנאנסקי און זיינע בעהויפטונגען, אז דער וואיעוואדא האט נישט געהאט קיין גרונד צו בעשטעטיגען דעם ה' קעסטענבערג אלס מורה-הוראה — ערקלערט דער פארזיצענדער, אז היות ווי אדוו. כמורסקי איז נישטא, ערלויבט ער דעם ה' קעסטענבערג זיך אליין צו פערטיידיגען.

בעקומענדיג דאס ווארט, האלט ה' קעסטענבערג א לענגערע רעדע, זיין וועלכער ער בעמיהט זיך אויפצווייזען אז ער פערטענדירט רעכטליך אויפ'ן דאזיגען אמט, אז ער איז נישט געקומען פון ארכאנגעלסק פערחאפען דאס ראדאמער רבנות, נאר ער שטאמט פון דור דורות רבנים, פון וועלכע א טייל האבען פערנומען דעם רבנות-פאסטען אין ראדאם. ה' קעסטענבערג בערופט זיך אויף א פאקט, אז ער איז געוועזען אויך איינער פון די גרינדער און אין פרעזידיום פון דער אגודת הרבנים אין פוילען, און אויב ער וואלט זיך נישט קוואליפיצירט אויף דעם פאסטען וואלטען די איבעריגע רבנים נישט ארויסגערוקט זיין קאנדידאטור אין דער לייטונג פון אזא וויכטיגע אינסטיטוציע. ה' קעסטענבערג ערקלערט, אז די אנפאלען וואס ווערען געמאכט געגען זיין פערזאהן פון א געוויסע צייטונג איז צוליב דעם וואס ער וויל נישט ארונטערפאלען דעס איינפלוס פון איהר פארטיי. זיין רעדע האט ער פערענדיגט מיט אנאפעל צום הויכען טריבונאל, אויסדריקענדיג זיין פולען בטחון, אז דאס הויכע געריכט וועט אנערקענען זיין גערעכטיגקייט און אורטיילען לויט דעם ריינסטען געוויסען פון אמת און צדק.

נאכ'ן אויסהערען ביידע צדדים האלטען אן די ריכטער א בעראטונג, וואס געדויערט אנדערטהאלבען שעה, דאן ווערט ארויסגעטראגען דער פסק, וועלכער זאגט, אז ביידע אנקלאגעס, הן מצד ה' קעסטענבערג געגען בילדונגס-מיניסטעריום און פון דער גמינע געגען קעלצער וואיעוואדא ווערען אבגעווארפען.

לויט דעם ארויסגעטראגענעם אורטייל קאן מען, אלזא, משער זיין, אז די ביכער פון סטאן צייוילני בלייבען פארלויפיג ווייטער אין רשות פון דער גמינע און גלייכצייטיג בלייבט אויך די דעציזיע פון קעלצער וואיעוואדא וועגען אויסצאלען ה' קעסטענבערג'ן פענסיע אלס מורה הוראה אין איהר פריהערדיגע קראפט.

ווי מען הערט וועלען די מאטיווען פון ביידע פראצעסען ארויסגעגעבען ווערען די נעכסטע וואך און מיר וועלען זייער אינהאלט גענוי און קלאר מיטטיילען אונזערע לעזער.

די דין-תורה פון דער גמינע מיט די שוחטים ביי די היגע רביים

די טעג איז דער שחיטה-סכסוך צווישען דער גמינע מיט די שוחטים און קצבים בעטראכט געווארען דורך די היגע רביים. ביי דער דין תורה האבען ביידע צדדים פארגעשטעלט זייערע טענות אויף פאלגענדען אופן: די שוחטים האבען ערקלערט, אז זיי פיהלען זיך שטארק בעעוולה'ט דערמיט, וואס די גמינע האט פערקלענערט זייערע פענסיעס אין פערגאנגענעם יאהר 1927 און זיי האבען דעריבער געפאדערט די גמינע זאל צוריקשטעלען זייער געהאלט לויט דעם יאהר 1925. אויסער דעם האבען די שוחטים פערלאנגט אז זייערע פענסיעס זאלען קאלקולירט און אויסגערעכענט ווערען לויט פראצענטער, ווי דאס איז געווען אין די פריהערדיגע יאהרען, און, אז זיי זאלען בעטראכט ווערען אלס שותפים צו דער שחיטה-הכנסה; דאגעגען די גמינע האט געטענה'ט אז זי קאן נישט איינגעהן אויף פראצענטער, נאר די שוחטים זאלען בעקומען בעשטימטע פענסיעס אלס אנגעשטעלטע ביי דער גמינע, און נישט אלס שותפים.

וועגען דער ערשטער טענה פון די שוחטים וואס די גמינע האט פערקלענערט זייערע פענסיעס לויט דער גרויס פון יאהר 1925 האט די גמינע שוין בעשטאנען די פענסיעס צו הסכמ'ען און אויסגלייכען זיי צו דער הויך פון זעלבען יאהר און די שוועריגקייטען ארום דעם סכסוך האט זיך מעהרסטענטייל אויסגעדריקט אין דעם, וואס די שוחטים האבען נישט געוואלט איינשטימען אויפ'ן פארשלאג פון דער גמינע צו פערבלייבען ביי איהר אנגעשטעלט אלס בעאמטע, נאר אלס שותפים אויף פראצענטער.

דאס בית-דין פון די רביים האט ארויסגעטראגען א פסק, לויט וועלכען די שוחטים הערען-אויף צו זיין אויף ווייטער שותפים פון דער גמינע צו דער שחיטה-איינקונפט און זיי בעקומען פענסיעס נאר אלס גמינע-אנגעשטעלטע. וואס שייך די גרויס פון די פענסיעס האט דער פסק געלויטעט, אז די הויך פון די פענסיעס זאל זיין ווי אין יאהר 1927. דאס ב"ד האט אויך צוגעפסקענט דער גמינע, אז זי קאן צונעמען צוויי נייע שוחטים.

די שוחטים, זעהענדיג אין דעם אונערווארטעטען פסק א פולשטענדיגען דורכפאל, האבען שפעטער אויסגעדריקט פאר'ן זעלבען ב"ד זייער אינצופרידענהייט, טענה'דיג, אז די גמינע איז שוין אליין בעשטאנען צו העכערען זייערע פענסיעס ווי אין יאר 1925 און יעצן נישט די צווייטע פראגע וועגען די פראצענטער האלטען זיי זיך אליין געקאנט פערגלייכען מיט דער גמינע אה, דער הילף פון ב"ד.

דאס ב"ד האט דאן ערקלערט, אז ס'איז פארגעקומען א מיספערשטענדניש און אז אין פסק איז געמיינט געווארען די שוחטים זאלען האבען פרנסה. אויף די תרעומות-ערקלערונגען פון די שוחטים, אז דאס ב"ד האט נאך פיעל מעהר פערערגערט ווי פריהער, האבען די רביים געשריבען א בריעף אין גמינע, אז זייער רצון איז, אז די שוחטים זאלען האבען פרנסה בריוח. אין גמינע האט מען די שוחטים ערקלערט, אז אזא בריעף איז נישט ערהאלטען געווארען. די שוחטים האבען זיך ווידער אמאהל געווענדעט צו די רביים, וועלכע האבען דעם זעלבען בריעף געשריבען א צווייטע מאהל און דעם בריעף האבען שוין די שוחטים דאס מאהל אליין ארויפגעטראגען אין גמינע אריין.

—אכטונג, שיך-סוחרים!—

צום זומער-סעזאן עמפפעהלען מיר אין גרויסען אויסוואהל די וועלט-בעריהמטע

שיך „BATA“

פון (Czechosłowacja)

אויך פאנטאפעל לודאווע און ספארטאווע צו פאבריקס-פרייזען

Z. WEISFELD, Warszawa, Nalewki 23, tel. 410-94

אין הויף. געדענקט דעם אדרעס

Nalewki 23

ווי מען אינפארמירט אונז איז דער צווייטער בריעף פון די רביים וועגן מאסגעבענד פאר די גמינע און זי האלט זיך פעסט ביים ערשטען פסק. אזוי נאך קאן מען דעם שחיטה-סכסוך נאך נישט בעטראכטען פאר א פול-שטענדיג ליקווידירטען. דער אויסגלייך איז נישט אויסגעפאלען גינסטיג פאר ביידע צדדים, און אזוי ווי איין צד האט צו-פיעל געוויגט און דער צווייטער האט צו-פיעל פערשפיעלט, איז נישט אויסגעשלאסען, אז דער שטרייק זאל אויף דאס ניי נישט אויסברעכען. אז די גמינע אליין איז אויך נאך נישט זיכער מיט איהר נצחון און האלט דעם קאנפליקט ווייט נישט פערענדיגט בעווייזט דאס. וואס די גמינע האט שוואך אפגעטרופען דעם איסור און אויך דאס, וואס נענען דעם אריינפיהרען דאס בשר חק פון די פרעמדע ארומיגע שטעדטלעך. האט די גמינע נאך נישט אנגענומען קיין געהעריגע מיטלען. דאס לעצטע איז שטארק נוגע די היגע קצבים, וועלכע זענען אויך אזוי נאך נישט צופריעדען פון דעם אופן ערלעדיגע דעם סכסוך.

א אריגינעלער פארשלאג

ג. ה' רעדאקטאר!

ערלויבט מיר אבצודרוקען אין אייער ח. צייטונג פאלגענדע שורות:

צו דער פערוואלטונג פון די געזעלשאפט „עזרה".

איך ערלויב מיר צו ווענדען זיך צו דער פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „עזרה" מיט פאלגענדען פארשלאג: די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „עזרה" זאל זיך ווענדען צו דער מאכט ווענען: א ערלויבניש אדורכצופיהרען א חודש - זאמעל-אקציע לטובת „עזרה", וועלכע זאל ווערען איינגעטיילט אין דריי טיילען, נעמליך: 1) אנצוקלעבען אויף יעדען ברויט, וואס א יוד וועט קויפען, א מארקע פון 5 גראשען. 2) צו יעדען בילעט פון א קינא, וואס א יוד וועט קויפען, אנצוקלעבען א מארקע פון „עזרה" אויף 10 גראשען. 3) די געזעלשאפט „עזרה" זאל ארויסגעבען מארקעס פון 5 גראשען און 10 גראשען, וועלכע מען זאל פערשפרייטען צווישען יודישע קרעמער, וועלכע זאלען די מארקעס געבען אלס רעשט פאר די קונים.

נעמענדיג אין אכט, אז אין ראדאם ווערט פערנוצט דורך דער יודישער בעפעלקערונג א ערך פון 40.000 ברויט א וואך, קענען די מארקעס געבען א הכנסה פון א 8.000 זלאטעס א חודש. פון די מארקעס פון די קינא-בילעטען און פון מארקעס פון די קרעמער וואלט אויך געקאנט זיין א ערך 2000 זלאטעס. עס וואלט געקענט זיין צוזאמען א סומע פון 10.000 זלאטעס מיט וועלכע די געזעלשאפט וואלט זעהר א סך געקאנט אויפטוהן. איך דענקען ווען די געזעלשאפט וואלט געקריגען די ערלויבניש אויף די זאמעל-אקציע וואלטען די יודישע בעקער אויך צוגעהאלפען אדורכצופיהרען די אקציע, ווי אויך די יודישע קונים פון ברויט וואלטען אויך פערשטאנען, אז מיט זייערע גראשענס וועלען זיי טהוען א גרויסע טובה די ארימע יודישע בעפעלקערונג פון ראדאם. די אינהאבער פון די קינאס וועלען אויך נישט שטערען די אקציע, בפרט, אז ס'וועט נישט געהן פון זייערע קעשענעס. די פאר גראשען וואס יעדער וועט געבען וועלען קיינעם נישט בעריהרען און פון זיי וועט זיך אנקלויבען א ריעזיגע סומע, וואס עס וועט ווערען בענוצט אויף זעהר א נוצליכען צוועק.

מיט אכטונג

ירחמיאל מרגלית

ראדאם, מלעטשנא 4.

ס'מפאנישער קאנצערט פון דער יודישער מוזיק-שולע אין ראדאם

שבת דעם 14-טען אפריל ה. י. ארדענט איין די מוזיק שולע אין ראדאם (זגארנא 8) אונטער דער לייטונג פון ה' פ. גיסער איהר יעהרליכען סימפאנישען קאנצערט, אין וועלכען ס'וועלען אנטייל נעמען אויסשליסליך די שילער פון די 6-טע און 7-טע קלאסען אין דער זעלבער שולע. ס'וועלען אויסגעפיהרט ווערען דורכ'ן סימפאנישען ארקעסטער די שווערסטע און שענסטע מוזיקאלישע ווערק פון ערשטקלאסיגע קאמפאזיטארען.

די מוזיק-שולע פון ה' פ. גיסער צעהלט שוין א 10-יעהריגע עגזיסטענץ. זי איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1918 און דורך דער צייט בעוויזען אויסצובילדען די שילער אויף אזא מדרגה, אז פיל פון זיי זענען דערנאך אנגענומען געווארען אויף די העכסטע מוזיקאלישע אקאדעמיעס, וועמענס נעמען עס לאזען זיך הערען אויף דער ברייטער וועלט.

יאהר-יעהרליך ארדענט-איין די זעלבע שולע צוויי, אדער איין קאנצערט אין דעם היגען טעאטער-זאהל, וואו די עפענטליכקייט האט דאס געלעגענהייט צו איבערצייגען זיך וועגען די קאלאסאלע פארטשריט פון די שילער און שילערינס און מיט וואס פאר א איבערגעגעבענהייט און פיעטיזם עס בעציהט זיך דער לייטער צו דער ראזיגער מוזיקאלישער שולע, נישט אפשטעלענדיג זיך פאר מאטעריעלע שוועריגקייטען און אויך נישט פאר די איבערמענשליכע ארבייט, וואס ער ווידמעט אין דער צוגרייטונג די לערנענדע אזוי, אז מ'האט דעם אמת'ען גייסטיגען גענוס, הערענדיג אונזער שטודירענדע מוזיקאלישע יוגענד אויף די קאנצערט-ארויסטריטען. עס בעקומט זיך דעמאלט דער בעסטער איינדרוק פאר דער דאזיגער גייסטיגשעפערישער טהעטיגקייט פון א מענשען, וואס גיט אוועק די בעסטע כחות אויף צו ערלערנען און אויסבילדען אויף א געהעריגע מוזיקאלישע שטופע די יוגענד, פון וועלכע מיר האבען שוין, אגב, געהאט די געלעגענהייט צו האבען נחת אויסער די גרענעצען פון אונזער שטאדט.

ס'איז כדאי צוצוגעבען, אז די ריינע הכנסה פון קאנצערט געהט לטובת די נישט-פערמעגליכע שילער פון דער שולע און אויך פאר'ן „אקאדעמיקער-קרייז" אין ראדאם. ס'איז דעריבער צו פערהאפען, אז דאס ראדאמער יודישע פובליקום וועט געהעריג אפשאצען די פערדינסטען פון דער שולע און מאסענווייז בעזוכען דעם קאנצערט.

ארום דעם פראיעקט וועגען שאפען א יודישען פאלק'ס-אוני-ווערזיטעט אין ראדאם.

פערגאנגענעם שבת דעם 24-טען ה. ח. איז דורך דער איניציאטיוו-גרופע געגרינדעט געווארען אין לאקאל פון „סורוויוט" א ענגע בעראטונג געווידמעט דער פראגע צו שאפען א יודישען פאלק'ס-אוניווערזיטעט ביי אונז אין שטאדט. אין דער בעראטונג האבען אנטייל גענומען בערך 20 פערזאהן.

געעפענט די בעראטונג האט ה' זילבערשטרום און נאכ'ן אויסדריקען א דאנק דעם ג פרעזעס פון היגען האנדווערקער-קלוב און פון „סירוויט" דער ה' מ. רובינשטיין פאר'ן גוטוויליגען אבגעבען דעם לאקאל אויף דער בעראטונג, ענטוויקעלט ער פאר די פערזאמעלטע דעם ציעל פון דער בעראטונג און די נויטווענדיגקייט פון שאפען אזא קולטור-אינסטיטוציע אין ראדאם. דאן נעמט איבער די פארזיץ ה' מאג. קאהן און עס ענטשטעהט א דיסקוסיע, אין וועלכער ס'נעמען אנטייל כמעט אלע פערזאמעלטע, וועלכע ווייזען ארויס זייער גרייטקייט צו שאפען די דאזיגע אינסטיטוציע.

ס'ווערט אויפ'ן ארט אויסגעוועהלט א קאמיסיע, וועלכע דארף זיך פערנעמען מיט צוגרייטען אלץ, וואס איז נויטיג ביים שאפען דעם פאלק'ס-אוניווערזיטעט ווי: לאקאל, לעגאליזאציע, לעקטארען און פינאנסען. אין דער קאמיטיע געהען אריין די ה"ה: מאג. טאלבע א., מאג קאהן, מאג. טענענבוים, מאג. טאאוב סמוד. מעלכיאר און די ה"ה ווייגנארט, זילבערשטרום און האלצמאן צ.

די אויסגעוועהלטע קאמיסיע, ארבייט זעהר אינטענסיוו, בכדי צו ערמעגליכען דאס עפענען דעם פאלקס-אוני ווערזיטעט אין די נאהנטסטע טעג.

פאטאקאל

מיר בעשיינען היערמיט אן די געערידער פעטאק אינטער די פירמא „י. ד. פאטאק זעהנע" אין מאלאבאנדז נעבען בענדין, אז די קאקוסביטער פון קאקוסניססע וואס ווערט אויסגעארבייט אין זייער פאבריק אין מאלאבאנדז מיט דעם נאמען „פאטאקאל" ווערט געמאכט בהכשר גמור על חג הפסח על צד היותר טוב אינטער אינזער איפזיכט און די פיטער מעגען עסען היראים והחרדים אונד צו בענוצען זא צו פליישיגע זא צו מילכיגע מאכלים אהנע שום נאכדענקונג. אויף יעדען פאקעט בעפינדעט זיך א שטעמפעל כשר לפסח בהשגחת ... ענדין.

...עה"ח אוד ה' יתרו תרפ"ח בענדין.

...נוך צבי הכהן לעווין אב"ד דפה

...הושע דומ"צ

...ז יצחק דומ"צ

חנוך דוד סג"ל דומ"צ

Kino „ODEON“

— w Radomiu. —

Od dnia 26 marca

Arcyfilm, przekraczający najbujniejszą wyobraźnię ludzką p. t.

METROPOLIS

W rolach głównych:

Brygida Helm,
Rudolf Klein Rogge,
i Alfred Abel.

קויפט תיכף אויף פסח תרפ"ח

די בעריממטע מצות פון ארץ-ישראל

פון יאהר תרפח.

די ארץ ישראל מצות צייכנען זיך אויס מיט זייער פרימא קוואליטעט און מיט דער שעהנער מראה און זיי איבערשטייגען אלע אנדערע אויסלענדישע און אינלענדישע מצות.

היט זיך פאר אלטע ארץ-ישראל מצות.

אין פערקויף האבען זיך בעוויזען אלטע מצות ארץ ישראל'דיגע פון די פאריגע יאהרען, די פערקויפער פון די דאזיגע מצות האבען קיין שום שייכות נישט מיט אונז. היי-יעהריגע ארץ ישראל מצות געהן געפאקט נור אין האלץ-קאסטענס און נישט אין קארטאנען. יעדער קאסטען האט 36 גאנצע קילא פעקלעך אדער 80 האלבע קילא-פעקלעך. אין יעדער קילא-פעקעל געפינט זיך א הכשר פון הרבנות הראשית און בית דין האשכנזי אויפ'ן יאהר תרפ"ח.

פערלאנגט נור די היי-יעהריגע ארץ-ישראל מצות מיט'ן הכשר פון יאהר תרפ"ח.

„JARDEN“, Warszawa, Długa 50.

אין אלע ענינים זיך ווענדען:

בעקאנטמאכונג.

די אלטע עגזיסטירענדע פירמע פון וויין און שפירט

נתן גאטליעבווארשאווסקא 2

עמפפעהלט צום אנקימענדען פסח הבע"ל ווייבעך פון די בעסטע סארטען — און ביליג —

חוץ ספירט על חג הפסח פון אלע רעקטיפיקאציעס אויך ביליגער ווי איבעראל

בעמערקונג: ווער עס וויל האבען א עונג יום-טוב זאל זיך קויפען א פלאש וויין פון מיין געשעפט און מעחד פון די בעסטע סארטען.

מיט אכטונג נתן גאטליעב

ראדאם, ווארשאווסקא 2.

בעקאנטמאכונג

איך מאך בעקאנט די ראדאמער יורישע בעפעלקערונג. דאס אין מיין געשעפט וועט מען בעקומען אויף דעם קומענדיגען פסח מצות, פערפעל, ווי אויך מצה מעהל אין זעקלעך פון גאנץ קליין פלאמבירט פון די בעוויסטע מעכאנישע מצות פון געברידער בליימאן געפאקט אין פעקלעך 1/2 קילאווי און 1 קילאווי אויף פאבריטשנע פרייזען.

עס איז אויך דא צו בעקומען אייער-מצות.

איך פערהאף דאס די געעהרטע קליענטעלע וועט מיר שענקען זייער צוטרוי.

מיט בעשטעלונגען קאן מען זיך ווענדען פון זונטאג דעם 18/3 יעדען טאג ביי מיר אין געשעפט לובלינער 3 אין פראנט

מיט אכטונג

אבא האך ראדאם

לובלינער 3.

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט די געעהרטע ראדאמער יודישע בעפעלקערונג דאס איך עפען אויף אין די נאהנטסטע טעג א כשר'ע יאטקע אויף דער שעווצקא גאס (שיסטער-געסיל) נומער 17, וועלכע וועט זיין פערזעהן מיט פערשידענע גוטע פליישן.

מיט אכטונג טוביה פינקעלשטיין

ראדאם, שעווצקא 17.

דאנקזאגונג.

דערמיט ווערט אויסגעדריקט א הערצליכען דאנק די געברידער ה"ה פנחס, לייביש און משה בירענבוים פאר זייער וואהלטהעטיגען פהאט, וואס זיי האבען צום אנדענקען פון זייער פערשטארבענעם פאטער זלמן בירענבוים ז"ל, געשאנקען 42 העמדלעך פאר די תלמוד תורה קינדער פון דער סקארישאווער גאס. ס'איז ווערט צו בעצייכענען, אז דער דאזיגער ערהאבענער טהאט איז געטוה' געווארען מיט'ן אמת'דיגען ריינעם יודישען הארץ, ווייל דער דאזיגער געשאנק האט געטראפען אין אזא צייט, ווי ערב פסח, ווען די ארימע יתומים-קינדער וועלען זיך פשוט קאנען דערמיט אויפפרישען אויף יום-טוב. די דאזיגע מצוה זאל זיי בייששטעהן, ווען זיי וועלען זיין קעהרען און ווענדען. מיט דעם וואונש פון א כשר'ען און פרעהליכען יום טוב פאר די דאזיגע מנדבים.

צייכענען מיר זיך מיט אכטונג:

די פערוואלטונג פון תלמוד תורה

פון סקארישאווער גאס.

שבת דען 14-טען אפריל דאס יאהר

וועט פארקומען

דער יעהרליכער

סימפאנישער קאנצערט

פון די שילער און שילערינס פון דער איינציגער אין ראדאם בעשטעטיגטע פון מיניסטעריום מוזיק-שולע

אונטער דער לייטונג פון ה' פ. גיסער

ס'נעמען אנטהייל: דער שול-ארקעסטער, קווארטעט, סאלא פארטעפיאן, פיעדעל און וויאלענטשעל.

די גאנצע הכנסה פון אויבענדערמאנטען קאנצערט איז לטובת די „ברידערליכער הילף“ ביי דער מוזיק-שולע און „אקאדעמיקער קרייז“ אין ראדאם.

בילעטען פון 1.20 זל. ביז 4.20.

קעלצער אבטיילונג.

אַלגעמיינע פערזאמלונג פון סוחרים-פעראיין.

זונטאג דעם 8-ען אַפריל וועט אין אייגענעם לאָקאַל פאָרקומען אַנ'אויסער-געוויינליכע אַלגעמיינע פערזאמלונג פון סוחרים-פעראיין.

אויפ'ן טאָג-אָרדנונג נעפינען זיך זעהר וויכטיגע ענינים. עס איז דער-פאר געוואונשען, אַז אַלע יודישע סוחרים זאָלען זיין אנוועזענד.

די פערזאמלונג וועט פאָרקומען 4 א זייגער נאָכמיטאָג.

פאַרזיכטיג ביים רייניגען די פענסטער

פיטהאָן 11 פריה איז די דינסט פון פרוי סאסקא מאַרק, ריינענדיג די פענסטער אראָבגעפאַלען פון ערשטען שטאָק און גע'הרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

א אקאדעמיע געווידמעט דעם שעפער פון עספעראנטא ד"ר זאמענהאף.

שבת דעם 14-ען אפריל 4 א זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין לאָקאל פון פרוי ז'מנאזאדא א גראנדיעזע אקאַ-דעמיע צום 11-ען יאָהרצייט פון שעפער פון עספעראנטא ד"ר זאמענהאף.

א דאַנק דעם רייכען פראָגראַם וואָס וועט צוגעגרייט דורך דעם היגען עס-פעראנטיסטען קרייז ביי דער שולע פון פרי' זימנאזארא — וועט די אָקאַדעמיע זיין זעהר אינטערעסאנט.

בילעטען קען מען פריהער בעקומען אין סעקרעטאַריאַט פון עספעראַנטיסטען-קריין.

אויך די יודישע ארעסטאַנטען ווערען בעזאָרגט מיט כשר עסען אויף פסח.

אויך היי יאָהר האָט די קהלה אסיגנירט א בעדייטענדע סומע אויף כשר עסען אויף פסח פאַר די יודישע ארעסטאנטען אין קעלץ.

דאָס ביורא פון „קרן-קימת" איבערגעטראָגען אין נייעם לאָקאַל.

דאָס ביורא פון „קרן-קימת", וואָס זיך א לענגערע צייט געפינען אויף אלטע וואַרשאווער גאַס № 34 און לעצטענס אין לאָקאַל פון „השומר הצעיר", איז היינטיגע וואָך שוין אי-בערגעטראגען געוואָרען אין נייעם לאָ-קאל, מאַרק № 12 (פאַרטער)

א בלימעל-פערקויף לטובת „קרן-קימת"

דאָס בלימעל-פערקויף, לטובת דעם „קרן-קימת", וואָס איז פאָרגעקומען פרייטאג, דעם 23 מערץ ה. י. האָט גע-ברענגט א בעדייטענדע סומע. די גרעסטע סומע האָבען געזאַמעלט די ה"ה: פיחקי און בלושטיין.

סענאַטאָר ד"ר צמח שאבאד אין קעלץ.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט חול-המועד פסח ווײלען אין קעלץ. דער פון דער קעלצער וואיעוואָדסטווא אייס-געוועהלטער סענאַטאָר. (פון № 18) ד"ר צמח שאבאַר. ווערכער וועט האל-טען א רעפעראט אין איינעם פון די גרעסטע זאַלען, די ידיעה איז נישט קיין אָפיציעלע.

די קהלה טרעט צו צום בודזשעט פון יאָהר 1928.

לויט די ידיעות וואָס מיר האָבען בעקומען, האָט דער קהלה-ראַט בעשלאָ-סען זיך צו ווענדען צו דער פערוואל-טונג מיט א בקשה זי זאָל נאָך פאַר פסח צוטרעטען אויסצוארבייטען דעם בודזשעט פון יאָהר 1928. אזוי, אז דער קהלה-ראַט, וועלכער קומט זיך צונויף היינטיגען חול המועד פסח זאָל איהם באַלד בעשטעטיגען. דער ראט האָט אויך בעאויפטראָגט דער פער-וואלטונג זי זאָל אין בודזשעט פון 1928 אריינשטעלען א געהעריגע סומע אויפ'ן נייעם בית המדרש.

ווען די ידיעה זאָל זיך בעשטעטיגען וואָלט דעם היינטיגען פסח געמעגט קי-מען משיח.

פעטש אין גערער שטיבעל.

אין צוזאַמענהאנג מיט דער גענילע „אקציע" צו „דיזענפעקציאַנירע" און „אויפצולייטערן" די „אַטמאָספערע" פון די „אכצעהנטליך" און „היינט"-לייענען האָבען היינטיגען שבת, פֿשטארק אָבגע-היליכט די פעטש וואָס א געוויסער יונ-גערמאַן האָט אָהן א פאר וואָס בעקומען אין גערער שטיבעל פאַר קריאת-התורה. פון א געוויסען ה' ק—ער. א פנים, אז אין פרשת ויקרא. האָט דער פאַס-שער געהאַלט ברענגען א לעבעדיגען קרבן...

אין דער „אקציע" נעמט אויך א „אקטיוון" אנטייל דער „ערטאָדאָקס", ה' מ—וש, וועלכער וויל דורך זיין אַקטיווער „ארבייט" ווערען קונסטיגער דאַזאַר. ה' מ—וש, א שאַד אייער ארבייט. ביז איהר וועט ווערען קיעל-צער דאַזאַר, וועט נאָך לאַנג, גאַנץ לאנג געדויערען.

אונזער טרייע שוועסטער און שוועגערין עלקה וועלכע פיהלט אימטער מיט אונזערע ליידען און פריידען צו איהר האָכצייט מיט ה' שמחה נייטמאן ווינשען מיר א גליקליך צופריערען לעבען.
קעלץ. שלמה און הינדזיא קאַנער.

בעסטע שיפס-קאָמוניקאַציע צווישען פוילען און קאַנאדע
„באַלטיק-אמעריקא-ליין"
עמיגראַציע - ענינים ערלעדיגט
ביורא „יוס"
קעלץ, קילינסקי גאַס № 8

יודישע זעלנער ווערען בעפרייט אויף פסח.

א דאַנק די אינטערווענץ פון היגען רב און קהלה-סעקרעטאר. ועלן אלע יודישע זעלנער פון היגען גאַרניזאָן בעפרייט ווערען אויף פסח. פון וועלכען טאָג אַן און ביז וועלכע שעה'ען וועלען מיר מיטטיילען אין נעכסטען נומער פון אונ-זער צייטונג.

א פסח-קוך פאַר יודישע זעלנער.

ווי יעדעס יאָהר וועט אויך געוויס היי-יאָהר די יודישע קהלה איינאָרדנען א פסח-קיך פאַר די יודישע זעלנער. עס וואָלט געוואונשען געווען אָ ביסעל מעהר אָרדנונג ווי פאַ-יגעס יאָהר.

חנוכת-הבית פון קרן-קימת-לאָקאַל

דער אָרטיגער קאָמיטעט פון „קרן-קימת". איינגעאָרדנעט אין חול-המועד פסח, א חנוכת-הבית, צוליב דעם נייעם לאָ-קאל. וואָס ער האָט געדונגען פאַר'ן „קרן קימת. פרטים אין נעכסטען נו-מער.

אַלגעמיינע פערזאמלונג פון „מכבי"

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמ-לונג פון אידישען ספּאָרט-קלוב „מכבי", קומט פאָר זונטאָג, דעם 2-טען טאָג חול-המועד-פסח אין לאָקאַל פון דער אידישער קהלה.

אָווענד קורסען פאַר העברעאיש, ענגליש און עספעראנטאָ.

דער אָרטיגער קאָמיטעט פון „קרן-קימת". טרעט צו איינצואָרדנען פון נאָך פסח אַן, אָווענד-קורסען פאַר העב-רעאיש, ענגליש און עספעראנטאָ.

קיעלצער „חד-גדיא".

דער פסח-אקציע פון אונזער צייטונג וועט ערשיינען ערב-פסח אין א פער-גרעסערטען פאָרמאַט און די קיעלצער אַבטייל. וועט זיין פערזעהן מיט א ספע-ציעלע הומאָריסטישען „חד-גדיא", פון „ביקי בן יגלי", געווידמעט די קיעל-צער „כלל-טהוער". שטאָדס-פערוואַרגער און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

דער „חד-גדיא" וועט זיך אָהן רחמנות אָבּרעכענען מיט אלע און אַלעמען און וועט קיינעם נישט שוינען פון רעכטס און פון לינקס.

בעקאַנטמאַכונג
כשר לפסח
יין ומעד ושפירט
צו ביליגע פרייזען איז צו בעקומען ביי ר' מענדיל ני' פערקאל
בן ה"ב ר' נחמן שליט"א מ"ץ בראָדום וואָהל № 9.
בעמערקונג: אויך א גאנץ יאָהר איז צו בעקומען אלע פערשיעדענע געטראנקען צו ביליגע פרייזען.

כשר לפסח

KUNEROL

א גאראנטיר־טער ריינער שפייז־פעטס — פון — קאקאָנוס

ווערט אויסגעארבייט אונטער דער השגחה פון הרב ר׳ שמואל עהרענפרייד פון מאטטערסבורג מיט׳ן רעכט פון הרב ר׳ אברהם צבי פערלמוטער אין ווארשא.

מצות און מצה-מעהל

מיר מאכען בעקאנט די ראדאמער יודישער בעפעלקערונג, דאס אין אונזער בעקעריי קילינסקא 21 ווערען אויסגעבאקען מצות, ווי אויך מצה-מעהל פון די בעסטע סארטען מעהלען.

די מצות זענען שמורה און דין און ווערען אויסגעפיהרט אונטער דער אויפזיכט פון ראבינאט־הכשר און ביי די בעסטע היגיענישע און סאניטארע בעדינגונגען.

מיר האפען, דאס די ג. קליענטעליע וועט אונזער בעקעריי בעזוכען און קויפען ביי אונז מצות און מצה־מעהל, פון וועלכע זיי וועלען זיין צופריעדען.

די בעדינגונגען ביים קויפען זענען צוגענגליך.

קומט און איבערצייגט אייך.

הערשעל מלינארסקי און יצחק עהרליכמאן

ראדאם, קילינסקא 21 (צווייטע גורקעס)

אכטונג ווילסט זיך עלעגאנט און ביליג קליידען, אכטונג

זא ווענד זיך צו דער לאנג-עקזיסטירענדער פירמע

א. קיילער

ראדאם לובלינער 36,

וועלכע איז פערזעהן צום זומער־סעזאן אין א גרויסען אויסוואהל פון

מענער-אנצעגער, פאלטעס, גומע מאנטלען

אויך ערשטקלאסיגע, גוטע קינדער־אנצעגלעך

פון די נייעסטע און בעסטע שטאפען.

בעזונדער עמפפעהל איך מענער-הוטען פון אינלענדישע און אויסלענדישע פירמעס צו קאנקורענץ פרייזען.

פ. ס. איך נעם אויך אן בעשטעלונגען פון אייגענע און אנגעטראגענע סחורות.

ערשטקלאסיגע ארבייט — בעסטע בעדינגונגען.

CZAS SIĘ OPAMIĘTAĆ!

DBAJCIE O SWÓJ WZROK!

OKULARY

i BINOKLE

ściśle podług przepisów p.p. Lekarzy wykonuje

SPECJALISTA-OPTYK

Z. WĘGIER

Radom, Lubelska 25.

Własna szlifiernia oraz warsztat na miejscu.

OSTRZEŻENIE.

Magistrat m. Radomia, Wydział Skarbowy podaje do publicznej wiadomości, że inkasentowi miejskiemu Gustawowi Iwanickiemu zrabowano, między innemi kwitarjusz podatkowy za Nr. 185|1 str. 9201—9250 i legitymację służbową.

W razie zgłoszenia się po odbiór podatków, osobę, posiadającą wymienioną legitymację i kwitarjusz, należy bezwłocznie oddać w ręce policji.

Radom, dnia 21 marca 1928 r.

Prezydent miasta wz. (—) **W. UZIĘMBŁO.**

Naczelnik Wydziału (—) **T. LAUTERBACH.**

מכירת חמץ

אזוי ווי אלע יאהרען, אזוי וועט מען אויך דאס יאהר פערשרייבען דאס חמץ אצל האלמנה מהרב ר׳ מנחם מענדל וויינגארט (פזרוינער) זצ״ל

לובלינער 3 №.

אונטער די אויפזיכט פון א בעזיסטען למדן בעה״ר.

בעקאנטמאכונג.

מיר האפען דעם כבוד בעקאנט צו מאכען דאס אונזער פוטער־געשעפט

י. מ. ווערבער עט זעהנע

ראדאם, לובלינער 14 (פראנט)

בעזיצט צום זומער־סעזאהן א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

מענער און קינדער-היטלען און היטלען, ווי אויך פערשידענע גומי-מאנטלען, אינלענדישע און אויסלענדישע

— צו מעסיגע פרייזען. —

GERHARD F. SCHMIDT.

WYTWÓRNIA PREPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH

ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDEŃ, BUDAPESZT, TORONTO (KANADA) GDAŃSK.

Kino CORSO w Radomiu.

Od poniedziałku dnia 26-go marca i dni następnych

MARSYLJANKA POD NOŻEM GILOTYNY

Wielki dramat na tle rewolucji francuskiej w 12-tu dużych aktach z udziałem **Rene NAVARRE** i inn.

Felczer H. GRINSZTAJN Zgodna 1, tel. 303.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20